

2. Оціночний звіт GRECO за результатами Спільних 1-го і 2-го раундів оцінювання України // Міністерство юстиції України : офіц. сайт. URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/23395.docx> (дата звернення: 08.09.2019).

3. Звіт про виконання рекомендацій GRECO за результатами 3-го раунду оцінювання України // Міністерство юстиції України : офіц. сайт. URL: <http://old.minjust.gov.ua/file/34896.docx> (дата звернення: 08.09.2019).

4. GRECO прийняла Оціночний звіт за результатами Четвертого раунду оцінювання, який стосується запобігання корупції щодо членів парламенту, суддів та прокурорів // Урядовий портал : офіц. веб-портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250178719> (дата звернення: 08.09.2019).

5. GRECO оцінить Україну у сфері протидії корупції в поліції та вищих ешелонах влади // Interfax-Україна : сайт. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/601131.html> (дата звернення: 08.09.2019).

Одержано 21.09.2019

УДК 343.9:343.35

Марина Василівна ФОМЕНКО,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ІСТОТНОЇ ШКОДИ У СКЛАДІ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Обов'язковою умовою наявності складу кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 364, 364-1, 365, 365-2, 367 Кримінального кодексу України, є заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. В чинному КК України відсутнє законодавче визначення істотної шкоди, вказується лише на межі такої шкоди, при досягненні мінімальних розмірів яких вона вважається істотною.

Так, відповідно до примітки 3 ст. 364 КК України істотною шкодою у статтях 364, 364-1, 365, 365-2, 367 вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян [1].

Принагідно зауважимо, що попередня редакція зазначеної норми, що діяла до 04.06.2014 р., істотною шкодою у ст. ст. 364, 364-1, 365, 365-2, 367 ККУ, якщо вона полягає у завданні матеріальних збитків, вважала таку шкоду, яка в сто і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян. Тобто, на той час

законодавець не пов'язував наявність істотної шкоди виключно з наявністю матеріальних збитків.

У той же час в доктрині кримінального права не склалося єдиного бачення щодо змісту поняття «істотна шкода», відмінностей між термінами «шкода», «збитки», «втрати», що і зумовило актуальність цієї теми.

Різниця у визначенні та сутності понять «шкода» і «збитки» безпосередньо знайшла своє відображення у положеннях ст. 45 КК України, яка встановлюючи підстави звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям наголошує на обов'язках особи після вчинення злочину повністю відшкодувати завдані нею збитки або усунути заподіяну шкоду[1].

Визначаючи підстави відшкодування спричиненої шкоди Цивільний кодекс України поділяє шкоду на майнову та моральну [2]. Відповідно до ст. 224 Господарського кодексу України **під збитками** розуміються витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною [3].

Цілком слушно деякі науковці розрізняючи ці поняття, виходять з того, що всі вони співвідносяться з поняттям наслідки як видові поняття з родовим. Водночас імпонує позиція К. В. Михайлова, що шкода характеризує наслідки як кількісно, так і якісно. У разі вчинення вищенаведених злочинів кількісна міра шкоди означає масштаби, розмір порушення охоронюваних законом прав або інтересів окремих громадян, державних чи громадських інтересів чи інтересів юридичних осіб. Якісна міра шкоди визначає тяжкість таких наслідків [4].

Загалом зміст поняття «істотна шкода» складає сукупність наступних ознак: 1) «істотна шкода» є різновидом суспільно небезпечних наслідків злочину; 2) істотна шкода може мати майновий характер, а також виражатися в негативних наслідках фізичного, морального чи іншого нематеріального характеру. Такий розмір визначається з урахуванням важливості безпосереднього об'єкта злочину, порушених інтересів, а також можливості їх відновлення тощо.

Згідно до п. 6 Постанови ПВСУ «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» від 26.12.2003 № 15: у разі заподіяння поряд із матеріальними збитками і шкоди нематеріального характеру загальна шкода від злочину може визнаватись істотною навіть у випадку, коли зазначені збитки не

перевищують 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [5]. При вирішенні питання про те, чи є заподіяна шкода істотною, також необхідно враховувати кількість потерпілих громадян, розмір моральної шкоди чи упущеної вигоди тощо.

На підставі вищевикладеного, істотна шкода охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб як конструктивна ознака складів злочинів, передбачених ч. 1 ст. 364, ч. 1 ст. 364-1, ч. 1 ст. 365, ч. 1 ст. 365-2, ч. 1 ст. 367 КК України, має місце як у випадку спричинення матеріальних (майнових) збитків, так і у випадку заподіяння суспільно небезпечних наслідків нематеріального характеру. При чому саме факт визнання істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб чи спричинення таким правам та інтересам тяжких наслідків, дає змогу визнати вчинене злочином, а не іншим правопорушенням.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 05.09.2019).

2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 05.09.2019).

3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 05.09.2019).

4. Михайлов К. В. Обязанность загладить причиненный преступлением вред должна быть приоритетной при условном осуждении. *Российская юстиция*. 2010. № 1. С. 29–31.

5. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 № 15 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03> (дата звернення: 05.09.2019).

Одержано 27.09.2019